

Politique locale de lutte contre le tabagisme aux Pays-Bas

Sophie Jooren
Promovenda

Jeroen Bommelé
Chercheur senior

Gemeenten 2024

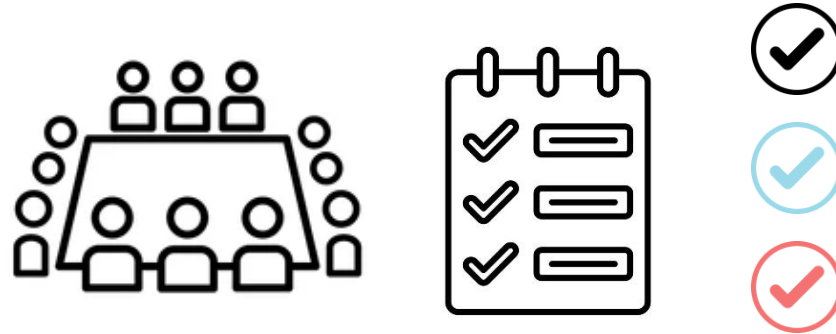

Amsterdam : 934.927

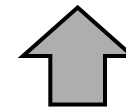

Schiermonnikoog : 971

Missions de la commune

Service de santé communal (Gemeentelijke gezondheidsdienst, GGD)

Commune A

Commune B

Commune C

- 25 régions
- 6 à 26 communes
- 600 000 à 1 000 000 d'habitants

« Rookvrije Generatie »

- Depuis 2017
- Inspire la politique nationale et locale
- Grandir sans tabac
- Espaces extérieurs non-fumeurs

Interdiction légale

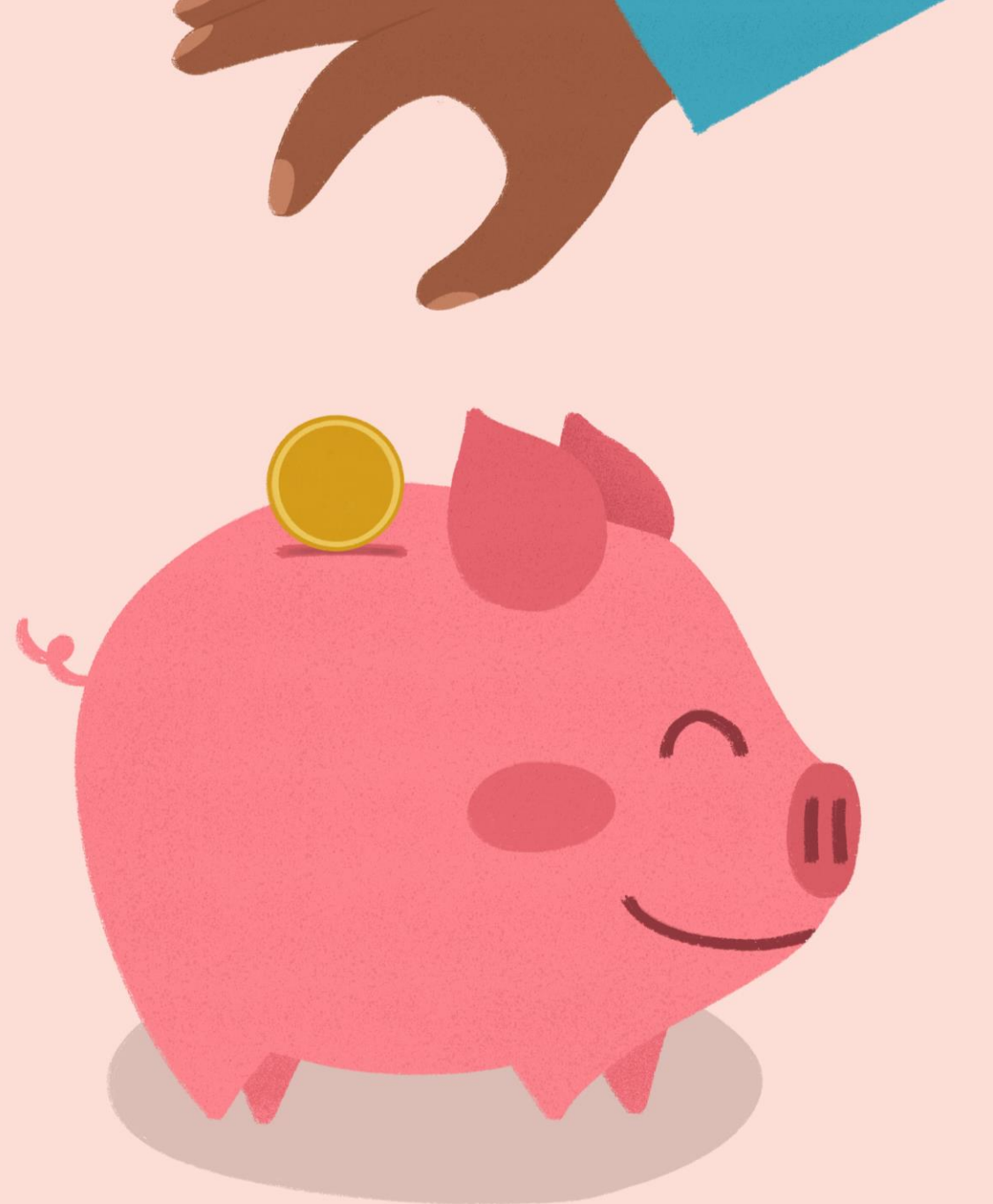

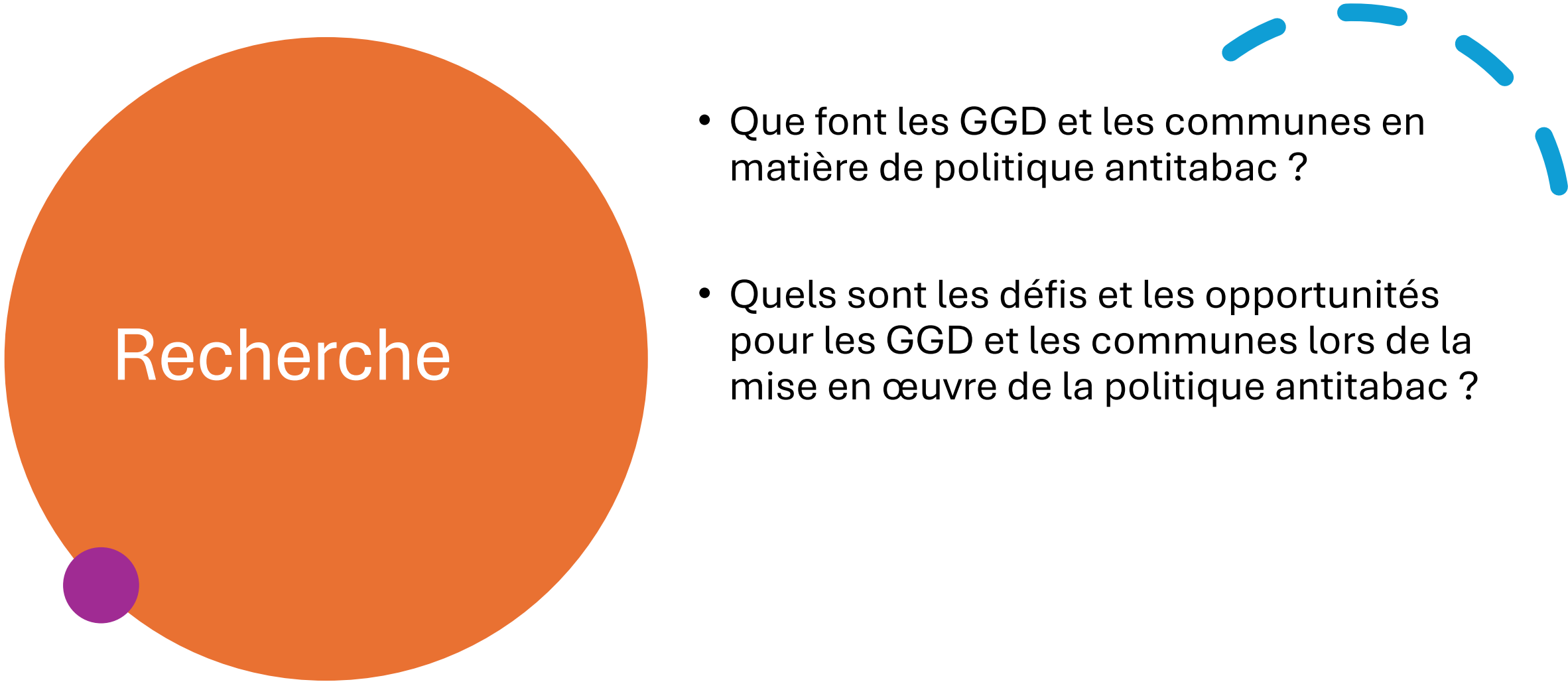
Interdiction volontaire

Financement de la politique antitabac locale

- Contribution financée sur le budget propre
- Petites subventions projet (SPUK, KWF)
- Autres subventions : 80 000 euros par an au titre de l'Accord National pour la prévention (« Nationaal Preventieakkord »)
 - Dédiés à l'aménagement d'espaces extérieurs non-fumeurs

Recherche

- Que font les GGD et les communes en matière de politique antitabac ?
- Quels sont les défis et les opportunités pour les GGD et les communes lors de la mise en œuvre de la politique antitabac ?

Partenaires

Recherche – état des lieux

- Étude 1 : Quels sont les développements actuels aux Pays-Bas en matière de politique antitabac locale ?
- Étude 2 : Liens entre le profil démographique des communes et la prévalence du tabagisme

Conclusions

- Différences entre les communes au niveau de la prévalence du tabagisme : pourquoi ?
- Cette différence peut atteindre 15 %
- Les variables démographiques des communes ne semblent pas apporter de réponse

ROOKVRIJ

OP WEG NAAR EEN
ROOKVRIJE
GENERATIE

Trois grands axes de travail

Recherche

Étude 3 : Mise en œuvre de la politique antitabac locale : **expériences des GGD**

Étude 4 : Mise en œuvre de la politique antitabac locale : **expériences des communes**

Étude 5 : **Realist review** : Respect des lieux sans tabac

Différences au niveau des approches de la lutte antitabac

- Beaucoup de responsabilités pour les GGD et les communes
- Peu de priorité accordée à la lutte contre le tabagisme
- Trop peu de capacités
- Trop peu d'argent

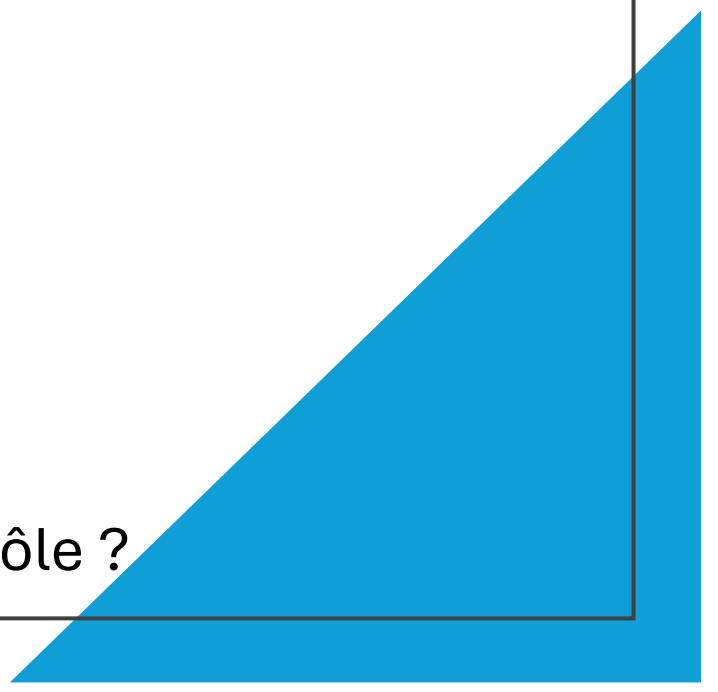

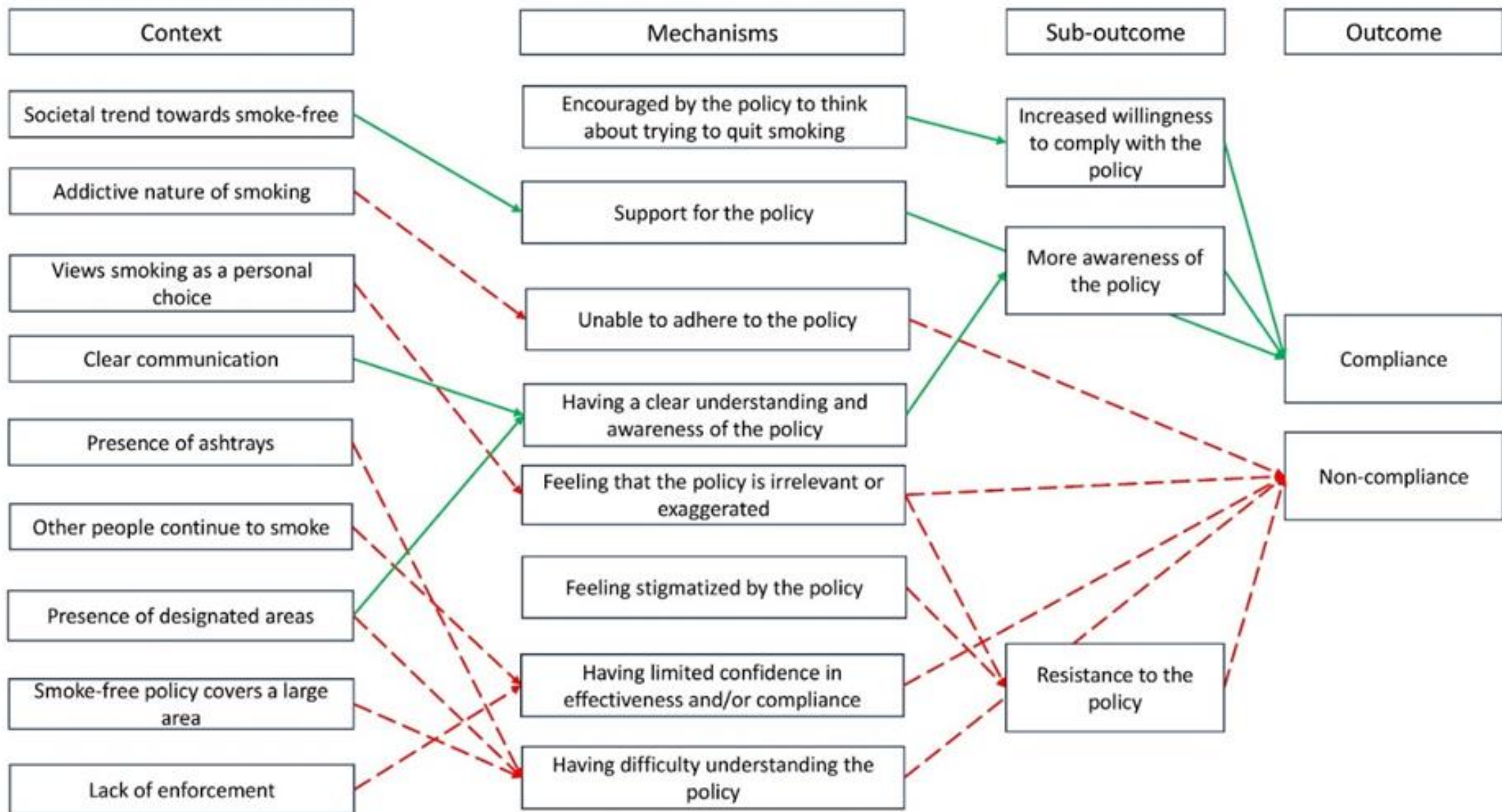
Différences dans la mise en œuvre

- Faire respecter les lieux sans tabac reste difficile
- S'adresser aux personnes qui fument/les interpeller
- Qui s'occupe du sevrage tabagique, et comment ?
- Faire le lien entre différents thèmes de santé et domaines

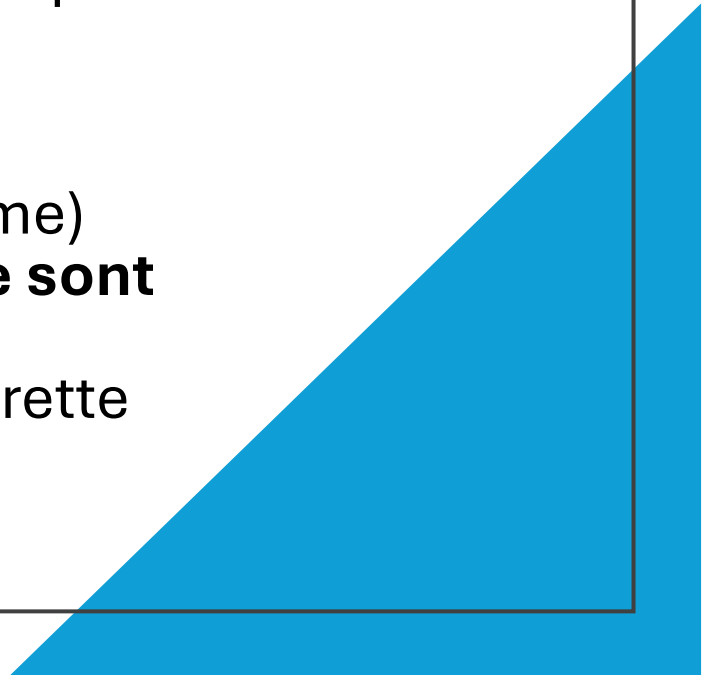
Realist review – Respect des lieux sans tabac

- Examiner ce qui fonctionne, pour qui et pourquoi
 - Analyse de 25 articles internationaux
 - Respect des espaces extérieurs non-fumeurs
 - Travailler avec des énoncés CMO
 - Contexte : quels facteurs environnementaux jouent un rôle ?
-

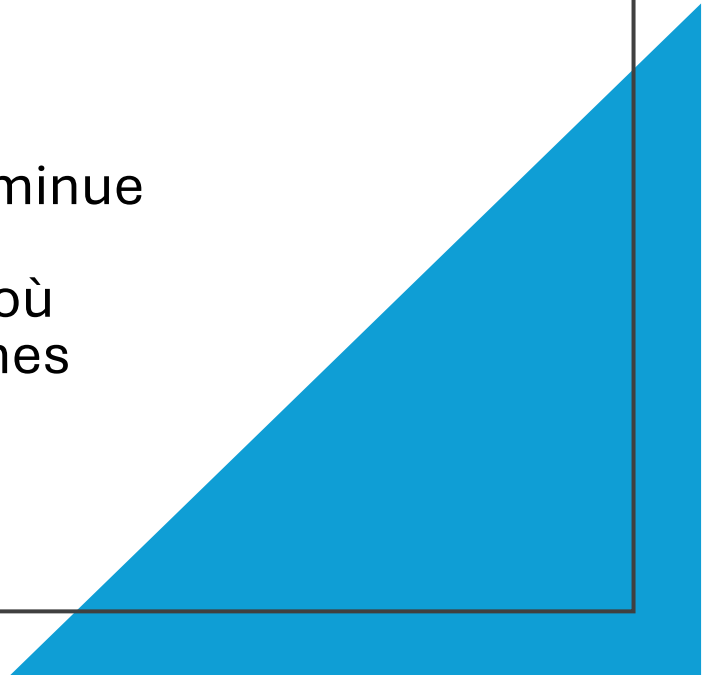
Realist review – résultats

- Le respect des espaces extérieurs non-fumeurs (outcome) **augmente** lorsque les fumeurs **se sentent encouragés à se lancer dans une tentative de sevrage** (mécanisme), ce qui accroît leur volonté de respecter la politique.
- Le respect des espaces extérieurs non-fumeurs (outcome) diminue lorsque les fumeurs **ont l'impression qu'ils ne sont pas capables de respecter la politique** (mécanisme), lorsqu'ils considèrent qu'ils sont dépendants de la cigarette (contexte).

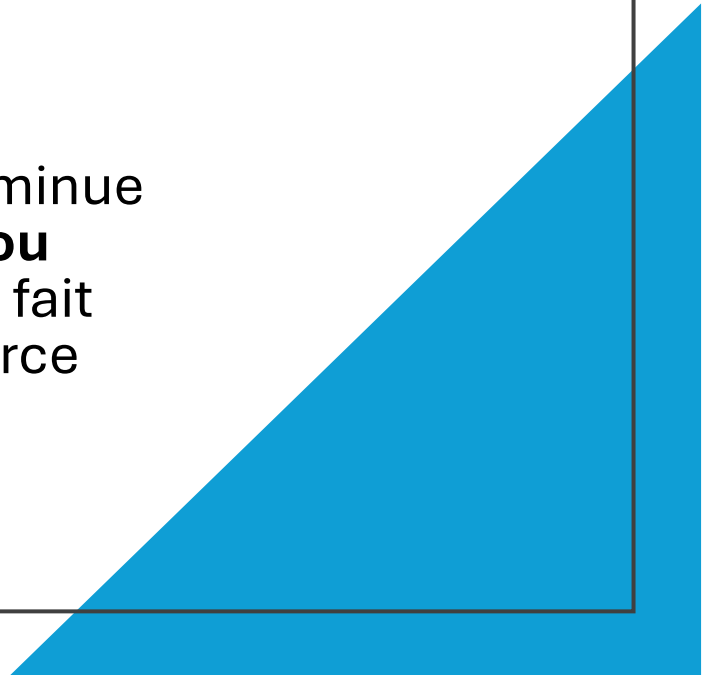
Realist review – résultats

- Le respect des espaces extérieurs non-fumeurs (outcome) augmente lorsque les fumeurs **acceptent la politique** (mécanisme), en particulier en cas de dynamique sociétale vers la création de lieux sans tabac (contexte).
- Le respect des mesures de politique antitabac (outcome) diminue lorsque les fumeurs **doutent de leur efficacité ou de leur application** (mécanisme), en particulier dans les contextes où cette politique est peu respectée ou en présence de personnes qui continuent malgré tout à fumer (contexte).

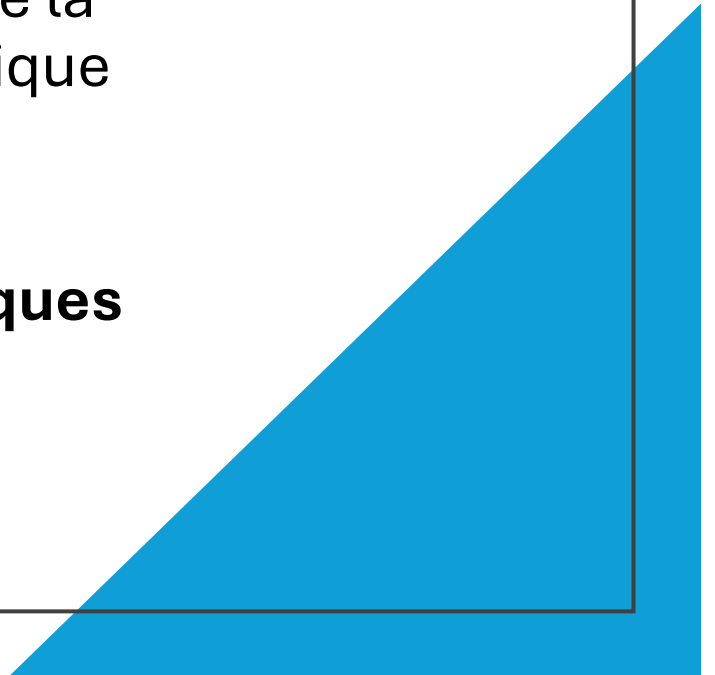
Realist review – résultats

- Le respect des mesures de politique antitabac (outcome) diminue lorsque les fumeurs **ont le sentiment** que la politique antitabac les **stigmatiser** (mécanisme), ce qui renforce leur opposition à cette politique (sub-outcome).
- Le respect des mesures de politique antitabac (outcome) diminue lorsque les fumeurs **jugent cette politique non pertinente ou disproportionnée** (mécanisme), surtout s'ils considèrent le fait de fumer comme un choix personnel (contexte), ce qui renforce leur opposition à cette politique (sub-outcome).

Realist review – résultats

- Le respect des mesures de politique antitabac par les fumeurs (outcome) augmente lorsque le message fait l'objet d'une **communication claire** (contexte), ce qui renforce la compréhension et la prise de conscience de cette politique chez les fumeurs (mécanisme).
- Le respect des mesures de politique antitabac (outcome) diminue lorsque les **caractéristiques physiques de l'environnement en question** (contexte) rendent la politique peu claire pour les fumeurs (mécanisme).

Recommandations

Un accompagnement accessible au sevrage tabagique doit aller de pair avec un plus grand nombre d'espaces extérieurs non-fumeurs

Renforcer le respect (informel) par le biais de formations

Communiquer clairement et de manière répétée
À eux seuls, les panneaux ne suffisent pas

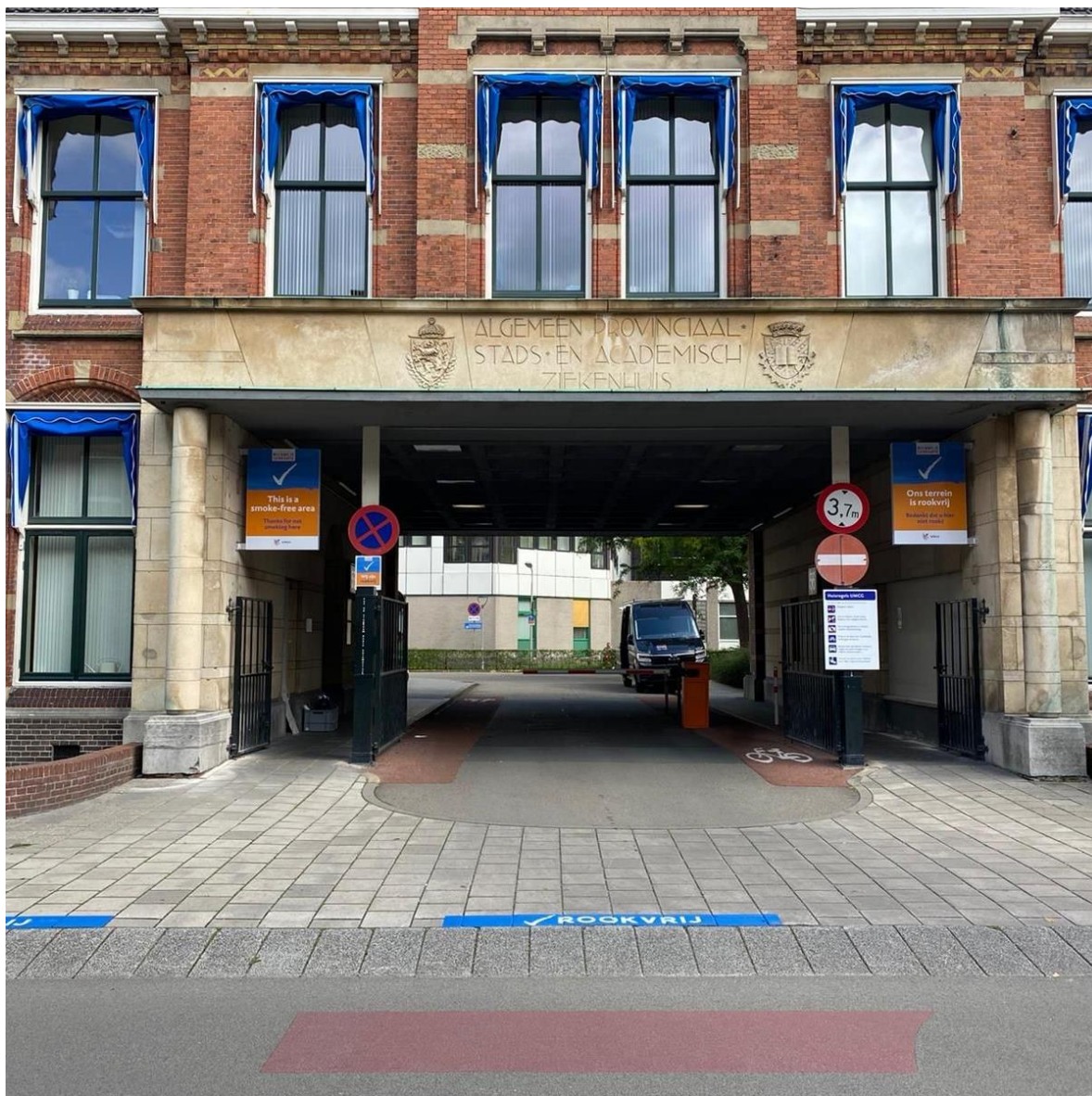
Retirer les cendriers

Pas de zones fumeurs sur les terrains et dans les espaces sans tabac

Ziekenhuis Erasmus MC (Rotterdam)

Règlement communal général (Groningue)

Plateforme locale

1/20 platform Rookvrije Generatie | Alphen aan den Rijn | Bodegraven-Reeuwijk | Gouda | Hillegom | Kaag en Braassem | Katwijk | Krimpenwaard | Leiden

Hecht GGD
Hollands Midden

OP WEG NAAR EEN ROOKVRIJ Hollands Midden

Welkom op het GGD platform
"Op weg naar een rookvrij Hollands Midden!"

Geïnspireerd door het Landelijk Preventieakkoord zetten steeds meer gemeenten stappen op weg naar een Rookvrije Generatie. Ook kunnen gemeenten rekenen op maatschappelijk steun; 65% van de Nederlanders vindt dat gemeenten een rol moeten spelen in het realiseren van een Rookvrije omgeving voor kinderen. GGD Hollands Midden maakt zich hard voor een Rookvrij Hollands Midden en ondersteunt daarom haar gemeente van harte bij de uitvoering van de activiteiten.

Alle gegevens die de gemeente hiervoor nodig heeft, staan op dit platform. Klik op uw gemeente voor de actuele gegevens. Wilt u weten wat de GGD voor u kan doen, [KLIK HIER](#).

We zijn onderweg!

Impliquer les
habitants

Gemeente Utrecht

Déchets de mégots

1 Agendering en draagvlak

Agendering en het creëren van draagvlak is een belangrijke stap voor het bepalen van de lokale aanpak. Zowel intern als bij lokale partijen en inwoners. Voor een goed beeld helpt het om argumenten op een rij te zetten en informatie over de lokale situatie te verzamelen. Vervolgens kun je met belangrijke partijen in de gemeente in gesprek gaan om draagvlak in kaart te brengen en te creëren. Verzamel informatie, meningen, belangen en mogelijkheden van interne en externe belanghebbenden. Het is goed om ook kinderen te betrekken, bijvoorbeeld via een kinderraad. Veel draagvlak kan het lokale bestuur motiveren om zich in te zetten.

Agendering

Roken is de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte. Zo komen veel gevallen van kanker, hart- en vaatziekten en COPD door roken. Roken is ook de belangrijkste oorzaak van sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Als gemeente inzetten op een Rookvrije Generatie en tabaksontmoediging betekent gezondheidswinst voor inwoners. Hierbij kun je denken aan: het aantal (nieuwe) rokers verlagen en daarmee ziekte en sterfte voorkomen, blootstelling aan tabaksrook en meeroken voorkomen en gezondheidsverschillen verkleinen.

Wanneer je als ambtenaar aan de slag gaat met tabaksontmoedigingsbeleid of rookvrij activiteiten is het belangrijk om informatie over de lokale situatie te verzamelen. Bijvoorbeeld het percentage rokers in de gemeente of het lokale stoppen-met-rokenaanbod. Formuleer daarnaast argumenten om ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid te creëren.

Hieronder vind je argumenten van andere gemeenten voor rookvrij:

“De gemeente werkt al jaren aan gezondheidsbevordering, dat staat ook in de Wet publieke gezondheid, maar aan roken werd nog weinig gedaan. Terwijl roken jaarlijks in Nederland 20.000 levens kost.”

Er beginnen nog altijd jongeren met roken en vaperen in onze gemeente. Dat zien we ook terug in de cijfers van de GGD. Daarom zetten we ons in voor een Rookvrije Generatie.

Onze gemeente zet zich in om gezondheidsachterstanden te verkleinen. We lezen dat het verschil in rookgedrag misschien wel de belangrijkste oorzaak is van die verschillen.

Er zijn grote verschillen tussen gemeenten in percentages aan rokers, blijkt uit de GGD-gezondheidsmonitor. Toen we deze cijfers zagen, wilden we zelf ook aan de slag.

Vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning of de Zorgverzekeringswet is het een logische stap om je als gemeente in te zetten voor kwetsbare groepen. Vaak wordt er onder deze groepen gerookt.

Lokale cijfers laten de noodzaak zien om je als gemeente in te zetten voor een Rookvrije Generatie. Denk bijvoorbeeld aan lokale cijfers uit nalevingsonderzoek (het evalueren van de naleving van de Tabakswet) en kankercijfers.

Zoek in een vroeg stadium contact met de regionale GGD. De GGD kan bijvoorbeeld:

- Regionale en lokale gezondheidskennis beschikbaar stellen, bijvoorbeeld de lokale cijfers over roken
- Advies geven over de agendering en beleidsvorming
- Voorbeelden van andere gemeenten in de regio delen
- Verbinding maken met andere programma's, zoals Gezonde School en Kansrijke Start
- Rookvrije materialen beschikbaar stellen of uitleen

Interne betrokkenheid

Om aan de slag te gaan met een Rookvrije Generatie en tabaksontmoedigingsbeleid is interne betrokkenheid belangrijk. Hierbij gaat het zowel om ambtelijke als bestuurlijke betrokkenheid. Gebruik hiervoor informatie over de lokale situatie en de argumenten.

Voor ambtelijke betrokkenheid is het goed om samen te werken met andere beleidsdomeinen. Door samen te werken kun je meer bereiken. Benader afdelingen zoals Maatschappelijke Ontwikkeling, Onderwijs, Jeugd, Zorg, Armoede, Sport en Ruimtelijke Ordening. Laat zien wat de raakvlakken zijn met die domeinen. De cijfers van lokaal rookgedrag en de gevolgen hiervan voor de samenleving zijn een goed startpunt voor een gesprek. Bijvoorbeeld de invloed van verslaving op schoolprestaties, het aantal inwoners dat in armoede leeft en rookt of het ziekteverzuim van werknemers in de gemeente. Zoek collega's bij verschillende afdelingen die enthousiast zijn over dit thema. Vorm een werkgroep en ga samen aan de slag. Hier kun je eventueel ook een GGD-adviseur bij betrekken.

De Rookvrije Generatie is vaak te koppelen aan andere gemeentelijke doelen en ambities, bijvoorbeeld een sportakkoord of een gezonde leefomgeving. Dit helpt voor bestuurlijke betrokkenheid. Maak hierbij gebruik van de landelijke draagvlakcijfers van de Rookvrije Generatie: 9 op de 10 Nederlanders vinden het belangrijk dat voorkomen wordt dat kinderen beginnen met roken.

Extern draagvlak

De positieve boodschap van de Rookvrije Generatie kun je gebruiken om relevante partijen in de gemeente te betrekken. Betrek lokale partijen die hun omgeving rookvrij kunnen maken of die dit al hebben gedaan. Of die ervaring hebben met stoppen-met-rokenondersteuning. Bijvoorbeeld scholen, sportverenigingen, scoutinggroepen, zorginstellingen, openbaar vervoer en horecaondernemers. Inventariseer welke locaties en partijen al rookvrij zijn, wie stoppen-met-rokenaanbod heeft en of ze een goed voorbeeld zijn voor andere partijen in de gemeente.

Voor extern draagvlak is het goed om het thema rookvrij te bespreken tijdens een bijeenkomst waar meerdere lokale partijen aanwezig. Sluit aan bij een bestaande bijeenkomst of organiseer zelf een bijeenkomst. Breng tijdens de bijeenkomst ieders belangen en mogelijkheden in kaart om samen te werken aan een Rookvrije Generatie en stoppen met roken. Daarnaast kun je in gesprek gaan met bewonersinitiatieven of inwoners en hun wensen en meningen in kaart brengen. Betrek hier ook kinderen uit de gemeente bij, bijvoorbeeld via een kinderraad.

Tips Meer weten over het creëren van draagvlak binnen de gemeente? Kijk op de website van het [Loket Gezond Leven](#).

Zijn partijen enthousiast en willen ze zelf ook aan de slag? Op de [website](#) van de Rookvrije Generatie kunnen partijen terecht voor stappenplannen en andere materialen om hun terrein rookvrij te maken.

Susciter l'adhésion

Handboek rookvrije gemeenten 2025

